

Rīgas 64. vidusskola

Konflikti un to risinājums lugu krājumā “Cilvēkspārns”

Pētnieciskais darbs literatūrzinātnes nozarē

Darba autore:

Ance Celma

12.VUD klases skolniece

Darba vadītāja:

Iluta Dalbiņa

Rīgas 64. vidusskolas latviešu valodas
un literatūras skolotāja

Darba konsultante:

Biruta Zujāne

Lugu krājuma “Cilvēkspārns” līdzdibinātāja

Rīga 2025

Anotācija

Konflikti un to risinājums lugu krājumā “Cilvēkspārns”. Ance Celma, darba vadītāja Rīgas 64. vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja Iluta Dalbiņa, darba konsultante lugu krājuma “Cilvēkspārns” līdzdibinātāja Biruta Zujāne.

Mūsdienu sabiedrība turas uz jauno paaudžu pamata un, lai tā turpinātu attīstīties jauniešu un pusaudžu vecumposmā ir būtiski veltīt laiku savas personības izzināšanai un izprašanai. Tam palīdz literatūra un dramaturģija. Tās caur zemtekstu un situāciju izspēli māca pārliecību un piedāvā iespējas paralēlu vilkšanai savu vēlamo atbildi meklēšanas procesā. Lugu krājums “Cilvēkspārns” izdots tieši tādām mērķim – palīdzēt rast atbildes uz savas personības izprašanas jautājumiem un “mācīties par uzticēšanos, sapratni un cerību, lai sakļautie spārni paceltos lidojumā”.

Pētnieciskā darba mērķis ir analizēt 12 lugu krājuma “Cilvēkspārns” lugas, izpētīt, kurš ir visizplatītākais konflikta veids caur kuru autori cenšas palīdzēt mūsdienu sabiedrībai atrast atbildes uz sev aktuāliem jautājumiem.

Veicamie uzdevumi:

1. Izpētīt teorētisko literatūru par dramaturģiju.
2. Izpētīt teorētisko psiholoģisko literatūru par konfliktu risināšanu.
3. Izpētīt un iegūt informāciju par “Dramaturgu asociācijas” izdoto lugu krājumu “Cilvēkspārns”.
4. Veikt apkopojumu un izveidot pārskatu par sastopamajiem konfliktiem lugu krājumā “Cilvēkspārns”.
5. Analizēt detalizētāk vienu lugu no lugu krājuma “Cilvēkspārns”.

Tika secināts, ka visizplatītākais, tātad arī iedarbīgākais konflikta veids, ko lugu krājums “Cilvēkspārns” izmanto, lai palīdzētu jauniešiem atrast patieso sevi, ir iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.

Darbs satur 3 nodaļas, 27 lapas, 19 publicētu avotu vienības, 2 literatūras vienības.

Abstract

Conflicts and their resolutions in the play collection “Cilvēkspārns”. Ance Celma, supervisor of the work Latvian language and literature teacher at Riga Secondary School No. 64 Iluta Dalbiņa, consultant of the work co-founder of the play collection “Cilvēkspārns” Biruta Zujāne.

Modern society is built upon the foundation of younger generations, and for it to continue evolving, it is crucial for adolescents and young people to dedicate time to self-exploration and self-understanding. Literature and dramaturgy play a key role in this process, as they, through subtext and situational play, instill confidence and offer opportunities to draw parallels in the search for personal answers. The play collection “Cilvēkspārns” was created with precisely this aim – to help individuals navigate questions of self-discovery and to “learn about trust, understanding, and hope, so that folded wings may take flight.”

The aim of this research paper is to analyze the twelve plays in the “Cilvēkspārns” collection and examine which type of conflict is most commonly used by the authors to help modern society find answers to pressing personal and societal questions.

Research tasks:

1. Examine theoretical literature on dramaturgy.
2. Study psychological literature on conflict resolution.
3. Gather information about the play collection “Cilvēkspārns”, published by the “Dramatists Association”.
4. Compile and review the types of conflicts present in “Cilvēkspārns”.

5. Conduct a detailed analysis of one selected play from the collection.

It was concluded that the most common, and therefore the most impactful, type of conflict used in the play collection “Cilvēkspārns” to help young people discover their true selves is internal conflict, where the character is placed in a conflict situation against himself.

The work contains 3 chapters, 27 pages, 19 published sources, and 2 literary sources.

Saturs

IEVADS.....	5
TEORĒTISKĀ DAĻA	6
1. Dramaturģijas un dramaturģiska darba izpratne	6
1.1 Dramaturģija kā viens no daiļliteratūras veidiem	6
1.2 Dramaturģiska darba kompozīcijas izpratne	6
2. Konflikti	9
2.1 Konflikta izpratne psiholoģijā	9
2.2 Konflikta izpratne dramaturģiskā darbā	10
PRAKTISKĀ DAĻA	11
3. Lugu krājuma “Cilvēkspārns” analīze	11
3.1 “Dramaturgu asociācijas” projekta veikums	11
3.2 Lugu krājumā “Cilvēkspārns” atainotie konflikti	12
3.3 Lugas “Mums jau nevajag daudz” analīze	13
Secinājumi	17
Avotu saraksts	18
Pielikums	23
Lugu pārskati	23
Konfliktu skaidrojumi	28

IEVADS

Konflikti caurvij ne tikai cilvēka dzīvi, bet arī literatūru, atklājot savstarpējo attiecību sarežģījumus un rakstura attīstību. Darba autore uzskata, ka mūsdienu sabiedrībā, kurā konfliktu risināšana bieži aprobežojas ar ātriei un virspusējiem risinājumiem, ir svarīgi pievērst uzmanību to dziļākai cēloņu un iznākumu izpētei. Literatūra sniedz iespēju analizēt konfliktus detalizētāk, aktualizējot to nozīmi cilvēka dzīvē un attīstot, sevis izzināšanas procesā, spēju mācīties no citu – varoņu – kļūdām. Dramaturgu asociācijas izdots lugu krājums “Cilvēkspārns” ir piemērs tam, kā dramaturģija var atklāt konfliktu attīstību, vienlaikus, caur sabiedrisku problēmu aktualizēšanu, zemtekstā mācīt personīgo izaugsmi. Tādēļ zinātniski pētnieciskā darba tematu **Konflikti un to risinājums lugu krājumā “Cilvēkspārns”** darba autore izvēlējās, lai izpētītu mūsdienu autoru dažādo konfliktu veidu pielietojumu, ar mērķi palīdzēt sabiedrībai izprast sevi.

Mūsdienās, kad jauniešiem paliek arvien sarežģītāk saprast sevi un savas emocijas, literatūra var sniegt palīdzību. Pēc darba autores domām, pētījums par konfliktiem un to risinājumiem lugu krājumā “Cilvēkspārns” ļaus dziļāk izprast ne tikai, kā literatūra atspoguļo sabiedrībā aktuālus konfliktus, bet arī caur dažādu tēlu problēmsituāciju risinājumiem atklāj viņu ideālu un raksturu veidošanos, kas būtiski var noderēt sevī nepārliecinātiem jauniešiem. Vienlaikus lasītājam ir iespēja saskatīt paralēles ar savu dzīvi, rodot atbildes uz sevi attīstošiem jautājumiem un uztvert praktiski noderīgas atziņas, kas veicina labāku izpratni par to, kā rīkoties līdzīgās situācijās.

Pētāmā problēma: Caur kādiem konfliktu veidiem mūsdienu autori lugu krājumā “Cilvēkspārns” vēlas palīdzēt jauniešiem rast atbildes uz jautājumiem par sevis izprašanu?

Darba mērķis: Analizēt 12 lugu krājuma “Cilvēkspārns” lugas, izpētīt, kurš ir visizplatītākais konflikta veids, caur kuru autori cenšas palīdzēt mūsdienu sabiedrībai atrast atbildes uz sev aktuāliem jautājumiem.

Veicamie uzdevumi:

1. Izpētīt teorētisko literatūru par dramaturģiju.
2. Izpētīt teorētisko psiholoģisko literatūru par konfliktu risināšanu.
3. Izpētīt un iegūt informāciju par “Dramaturgu asociācijas” izdoto lugu krājumu “Cilvēkspārns”.
4. Veikt apkopojumu un izveidot pārskatu par sastopamajiem konfliktiem lugu krājumā “Cilvēkspārns”.
5. Padziļinātāk analizēt vienu lugu no lugu krājuma “Cilvēkspārns”.
6. Veikt secinājumus.

Darbā izmantotās metodes: avotu pētniecība, literatūras analīze, kvalitatīvā kontentanalīze.

Atslēgvārdi: dramaturģija, konflikti, lugu krājums.

TEORĒTISKĀ DAĻA

1. Dramaturģijas un dramaturģiska darba izpratne

1.1 Dramaturģija kā viens no daiļliteratūras veidiem

Dramaturģija ir teorija un viena no sarežģītākajām vārda mākslas nozarēm par drāmas struktūru.¹ Šim literārajam žanram par vienu no galvenajām izpausmēm uzskata teātra izrādi. Tajā tēli tiek rādīti caur rīcībām, konfliktu risinājumiem un attiecībām ar citiem personāžiem. Autora viedoklis netieši parādās caur tēlu sadursmēm. Tēlu uzvedība, konflikts un dialogs veido galveno pamatu satura izpratnē.²

Dramaturģijā par pamata žanriem uzskata traģēdiju, komēdiju un drāmu. Traģēdija attēlo indivīda cīņu ar pretrunām starp viņa ideāliem un apkārtējās pasaules realitāti. Tā atklāj viņa iekšējo pasauli un neapmierinātību esošajā situācijā, kur tās mainīšanas centienos varonis iet bojā. Traģēdijas pamatā ir indivīda ierobežotās spējas ietekmēt pasauli, vienlaikus attēlojot viņa ideālu un mērķu nozīmi, kurus cenšoties sasniegt tiek veicināta gan cilvēces, gan paša indivīda attīstība.³

Turpretī komēdija attēlo notikumus, kas caur humoru izceļ cilvēka vājības un rakstura trūkumu. Tai tipiski konflikti, kas izriet no pārpratumiem, nesaskaņām vai situācijām, kur indivīda personīgās vēlmes nonāk pretrunā ar sabiedrības normām. Sižets parasti virzās uz šo pretrunu atrisinājumu, kur beigās tiek panākta saskaņa varoņu starpā. Lai arī komēdijai raksturīga jautrība, tā ietver arī ilūzijas un maldinājumu.⁴

Savukārt drāma pievēršas ikdienas dzīves notikumu un konfliktu atspoguļošanai, izceļot varoņu rakstura iezīmes un savstarpējās attiecības. Tā koncentrējas uz vērtību un uzskatu konfliktiem, tomēr atšķirībā no traģēdijas, neizvirza varoņa nāvi kā galīgo sižeta atrisinājumu. Drāma centrā ir sarežģīti psiholoģiskie un sociālie konflikti, nevis liktenīgas sekas.⁵

Mūsdienās dramaturģijā iecienīti ir kļuvuši arī starpžanri, kas sastāv no divu vai vairāku žanru apvienojuma.⁶

1.2 Dramaturģiska darba kompozīcijas izpratne

Dramaturģijā par tradicionālajām kompozīcijām uzskata triju cēlienu lugas un piecu cēlienu lugas. Triju cēlienu lugas ir veidojošās no Aristoteļa izvirzītas idejas, ka sižets ir svarīgākais stāsta elements. Šis kompozīcijas veids balstās uz trim daļām jeb cēlieniem: sākuma, vidus un beigām. Aristoteļa trīsdaļīgās struktūras attēlojumu (skatīt 1. att.) sauc arī par "Vienoto sižetu".⁷ Katrs no cēlieniem saistās ar iepriekšējā sižeta notikumiem, virzoties uz atrisinājumu. Pirmais cēliens sākas ar ekspozīciju, kur caur vienu vai vairākām ainām tiek iepazīstināta stāsta pasaule. Tiek darīts zināms arī galvenais varonis un viņa ikdiena, kurā negaidīti tiek izraisītas pārmaiņas. Cēliens noslēdzas ar pagrieziena punktu, kas ievirza stāstu nākamajā cēlienā. Otrais cēliens koncentrējas uz pieaugošu darbību, kas viduspunktā pārtop

¹ *Dramaturģija* (2024) [tiešsaiste]. Latviešu literārās valodas vārdnīca [skatīts 2024. gada 4. decembrī]. Pieejams: <https://lvv.tezaurs.lv/dramatur%C4%A3ija>

² *Dramaturģija* (2024) [tiešsaiste]. Letonika.lv [skatīts 2024. gada 14. novembrī]. Pieejams: <https://www.letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2189833>

³ Benedikts, K. (2024). *Traģēdija* [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/3916-tra%C4%A3%C4%93dija>

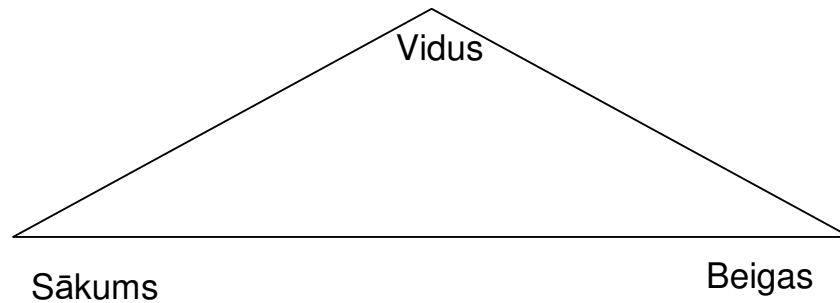
⁴ Benedikts, K. (2024). *Komēdija* [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/3923-kom%C4%93dija>

⁵ Benedikts, K. (2023). *Drāma* [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/4681-dr%C4%81ma>

⁶ Spektors, A. (2024). *Starpžanrs* [tiešsaiste]. Tēzaurs [skatīts 2024. gada 25. novembrī]. Pieejams: <https://tezaurs.lv/starp%C5%BEanrs>

⁷ Cunningham, M. (2023). *Guide to writing fiction* [tiešsaiste]. End of the game [skatīts 2024. gada 30. novembrī]. Pieejams: <https://endofthegame.net/guide-to-writing-fiction/>

katastrofā. Sasniedzot šo stāsta posmu, galvenā varoņa likmes paaugstinās, viņam nākas sastapties ar draudiem un izaicinājumiem. Otrā cēliena beigas noslēdzas ar papildus pagrieziena punktu. Trešais cēliens turpina šo pagrieziena punktu, pārejot pirmskulminācijā, kas noved varoni izšķirošā situācijā starp uzvaru vai beidzamo neveiksmi. Noslēgumā stāsta spriedze mazinās un varoņa dzīve atgriežas līdzsvarā.⁸

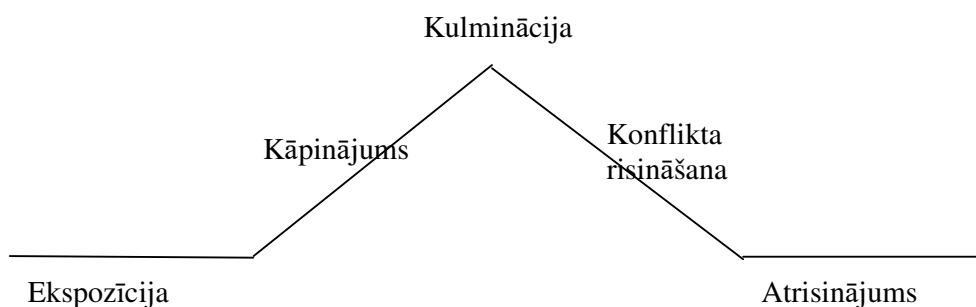

1.attēls Aristoteļa ‘Vienoto sižetu’ piramīda - triju cēlienu strukturālais attēlojums (autora attēls)

Piecu cēlienu luga, kuru izveidojis Gustavs Freitāgs, balstoties uz Aristoteļa un dzejnieka Horācija darbiem, sadala stāstu piecās daļās. Piecu cēlienu lugas, pazīstamas arī kā Freitāga piramīda, līdzinās Aristoteļa trīsdalīgās struktūras attēlojumam (skatīt 1. att.), bet ar diviem papildus sižeta elementiem un esošo elementu nosaukumu maiņu (skatīt 2. att.). Freitāga piramīdas sižeti iedalās: ekspozīcijā, pieaugošajā darbībā, kulminācijā, krītošajā darbībā un atrisinājumā. Pirmais cēliens jeb ekspozīcija iepazīstina ar stāsta norises vietu, laiku, galvenajiem varoņiem un informāciju par viņu pagātni. Pirmā cēliena svarīgākais elements ir mudinošs negadījums, kas rosina pirmo stāsta saspringumu. Otrais cēliens turpina šo saspringumu. Situācija tiek kāpināta ar virzību uz galvenā konflikta pusi. Darbība kļūst intensīvāka, jo varoņu ceļā sāk parādīties dažādi šķēršļi un tiek pievienoti jauni varoņi - antagonisti, pretinieki, kas traucē sasniegt mērķus. Trešais cēliens ir ilgi gaidītais pagrieziena punkts, jo ir sasniegta Freitāga piramīdas virsotne jeb kulminācija. Šajā daļā, atkarībā no tā, kā varonis izvēlēsies rīkoties, tiek noteikta turpmākā notikumu secība, kas novedīs varoni vai nu pie panākumiem, vai krituma. Ceturtajā cēlienā konflikta risināšana tuvojas beigām, bet ir sagaidāma vēl noslēguma spriedze, kas visbiežāk tiek atspoguļota nevis papildus notikumā, bet esošā konflikta negaidītā atrisinājumā. Piektais un pēdējais cēliens ir stāsta noslēguma brīdis, kurš var būt pozitīvs, ja varonis sasniedz savu mērķi, vai arī negatīvs, ja varonim neizdodas atrisināt galveno konfliktu. Visbiežāk beigās tiek sniegts katarses brīdis, lai kļiedētu stāsta spriedzi un nodrošinātu emocionālo attīri.⁹

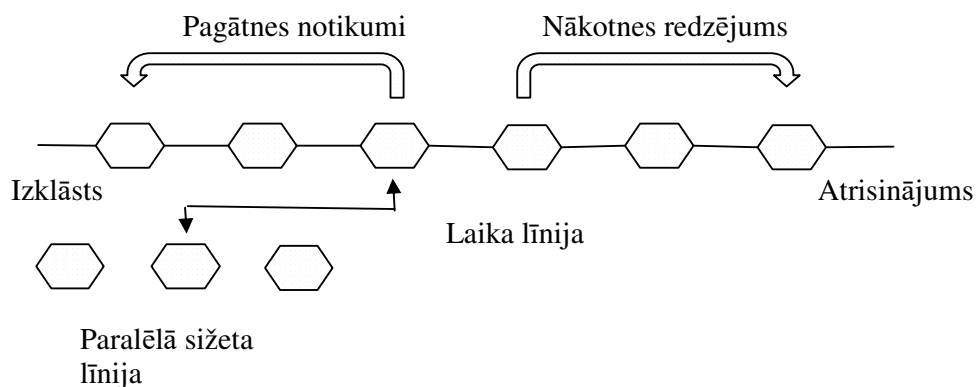
⁸ *How to Write Three Act Structure* (2021) [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 30. novembrī] Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/how-to-write-three-act-structure>

⁹ *Freytag's Pyramid: Definition, Elements, and Example* (2023) [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 1. decembrī] Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/freytags-pyramid>

2.attēls Freitāga piramīda - piecu cēlienu strukturālais attēlojums (autora attēls)

Mūsdienās kā sižeti, tā arī dramaturģisko darbu kompozīcijas piedzīvo attīstību un daļa autoru izvēlas rakstīt nelineārā kompozīcijā (skatīt 3. att.), kur sižetā tiek apvienotas dažādas laika līnijas un skatupunkti, izvairoties no hronoloģiskas secības. Šāda pieeja veicina pašas auditorijas stāsta apkopošanu un izprašanu. Sižetā tiek likts akcents uz cilvēka negatīvajām atmiņām vai iepriekšējo pieredzi. Šādu paņēmieni izmanto lielākas spriedzes radīšanai, emocionalitātei, negaidītai satura atklāsmei un tradicionālās stāstīšanas principu aizvietošanai.¹⁰

3.attēls nelineāras kompozīcijas strukturālais attēlojums (autora attēls)

¹⁰ *Non-linear narrative* (2024) [tiešsaiste]. Fiveable [skatīts 2024. gada 28. novembrī]. Pieejams: <https://library.fiveable.me/key-terms/dramaturgy/non-linear-narrative>

2. Konflikti

2.1 Konflikta izpratne psiholoģijā

Katram cilvēkam vārds *konflikts* asociējas ar kaut ko savu un tā definējumi, tāpat kā priekšstati par uzvedību šādās situācijās, arī atšķiras. Psiholoģijas vārdnīcā sniegts definējums, ka “Konflikts ir attiecīgā laikā un telpā pretrunīgu tendenču vai interešu sadursme, kad nepieciešama individuālo, grupveida vai insticionāla atrisināšana”.¹¹ Savukārt latviešu literārās valodas vārdnīca to definē kā “Pretēju interešu, uzskatu, tieksmju sadursme. Nopietnas nesaskaņas, (ass) strīds”.¹²

Tiek izšķirti dažādi konfliktu cēloņi:

1. netiek nodrošinātas cilvēka pamatvajadzības, piemēram, pēc ūdens un iztikas;
2. cilvēkiem ir dažādas vērtību sistēmas;
3. atšķiras cilvēku pieejamība resursiem, piemēram, naudai vai zināšanām;
4. cilvēkiem ir atšķirīgi uzskati vienā jautājumā;
5. cilvēkiem ir dažādas intereses;
6. cilvēkiem atšķiras emocionālās nepieciešamības, piemēram, pēc mīlestības vai draudzības.¹³

Konflikti visbiežāk klasificējas intrapsiholoģiskajos jeb iekšējos konfliktos, interpsiholoģiskajos jeb ārējos vai starppersonu konfliktos un starpgrupu konfliktos.¹⁴ Katram cilvēkam ir savas vēlmes, vērtības un mērķi, kuriem nonākot pretrunā izceļas iekšējs konflikts. Šādi neatrisināti konflikti izpaužas emociju uzplūdamā, piemēram, neapmierinātībā, bailēs vai agresijā, kas savukārt var izraisīt ārējus konfliktus ar apkārtējiem. Vienlaikus, ja iekšējie konflikti tiek pārvarēti, tie veicina indivīda attīstību un izaugsmi.

Ja starp vairākām personām vai grupām ir vērojami atšķirīgi uzskati, mērķi vai vēlmes, izraisās starppersonu konflikti, kuri izpaužas neuzticībā, naidā un agresijā. Šādās situācijās starp indivīdiem vai grupām ir novērojama traucēta komunikācija, kas savukārt apdraud saliedētību un pastāvošās draudzības jeb citu saišu turpmāko eksistenci. Tomēr veiksmīgi atrisināts konflikts veicina indivīdu vai grupas saliedētību un uzlabo sadarbības prasmes.¹⁵

Dažādi uzvedību tipi, kurus indivīdi konkrētā konflikta situācijā izvēlas piešķirt sev, atkarībā no tā, cik svarīgs viņam ir otrs cilvēks, ietekmē konfliktsituācijas risinājuma vieglumu vai sarežģītību. Kenets V. Tomass un Ralfs H. Kilmans izveidoja modeli (skatīt 4. att.), kurā aprakstīti pieci uzvedību tipi, kas nosaka kāda būs konflikta iespējamā risināšanas stratēģija. Šie tipi iedalās divās grupās: iedzimtajos un dzīves laikā iegūtajos. Pie iedzimtajiem uzvedību tiptiem pieder konkurence, izvairīšanās un pakļaušanās, savukārt kompromiss un sadarbšanās tiek apgūti dzīves laikā.¹⁶

¹¹ *Psiholoģijas vārdnīca* (1999). Breslava G. redakcijā. Rīga: Rīgas Centrālā bibliotēka. 72. lpp.

¹² *Konflikts* (2024) [tiešsaiste]. Latviešu literārās valodas vārdnīca [skatīts 2024. gada 5. decembrī] Pieejams: <https://lvv.tezaurs.lv/konflikts:1>

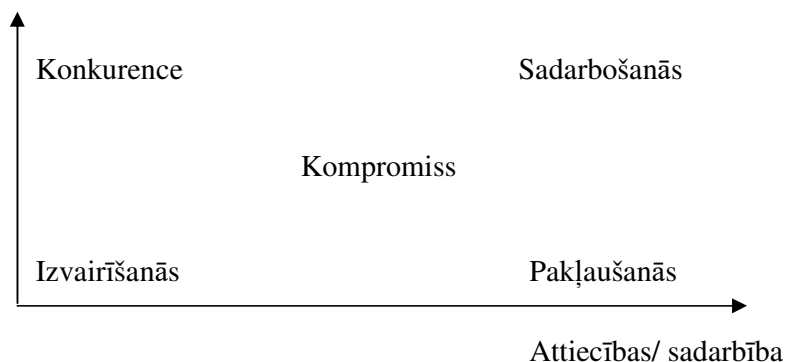
¹³ *Kas ir konflikti un kā tos risināt?* (2022) [tiešsaiste]. Tavaklase.lv [skatīts 2024. gada 7. decembrī] Pieejams: <https://www.tavaklase.lv/video/kas-ir-konflikti-un-ka-tos-risinat/>

¹⁴ Turpat, 72. lpp.

¹⁵ Mārtiņš, V. (2021). *Konflikti un to risināšana* [tiešsaiste]. Vecumsnavskerslis.lv [skatīts 2024. gada 7. decembrī] Pieejams: https://vecumsnavskerslis.lv/sites/default/files/imce/lv/docs/4.modulis/4.modulis_3nodarbiba/03b_Konflikti%20un%20to%20risin%C4%85ana.pdf

¹⁶ Margarita, R. (2010). *Konfliktregulējošā saskarsme* [tiešsaiste]. Medkursi.lv [skatīts 2024. gada 7. decembrī] Pieejams: <http://www.medkursi.lv/wp-content/uploads/2010/02/saskarsme-konfliki.pdf>

Rezultāts/ indivīda paša intereses

4.attēls Keneta V. Tomasa un Ralfa H. Kilmana stratēģijas attēlojums (autora attēls)

Atkarībā no tā, kādu uzvedības tipu jeb konflikta risināšanas stratēģiju indivīds sev izvēlēties, tiek noteiktas konfliktā iesaistīto turpmākās rīcības. Konkurences gadījumā stiprākais cenšas panākt savu, neņemot vērā apkārtējo intereses. Šādā situācijā ieguvējs var būt tikai viens, tādēļ visu iesaistīto galvenais mērķis ir iegūt uzvaru ar jebkādam rīcībām, nerēķinoties ar citu interesēm. Izvairīšanās gadījumā iesaistītās puses dažādu iemeslu dēļ izvēlas konfliktu ignorēt. Pastāv cerība, ka situācija atrisināsies pati no sevis, tādēļ visi izvairās no sava viedokļa sniegšanas. Pakļaušanās gadījumā vājākais nevēlas eskalēt konfliktu, tādēļ izvēlas piekāpties spēcīgākajam. Kompromisa gadījumā abas puses piekāpjas, lai kopīgi rastu risinājumu, kura gala rezultātā visi paliek ieguvēji, kaut arī ne pilnībā apmierināti. Lai spētu rast kompromisu, cilvēkiem jābūt augstu attīstītai tolerancei. Savukārt sadarbības stratēģija pamatā rod risinājumu, kas apmierina abu iesaistīto vajadzības.^{17 18}

Par vienu no visefektīvākajām konflikta risināšanās metodēm uzskata Daniela Dana “četrus soļus metodi”. Tā ietver:

1. Sagatavošanās un vienošanās par sarunām. Pirmajā solī cilvēkiem ir jāpanāk vienošanās par komunikēšanu neizmantojot draudus vai manipulāciju un sarunas beigšanu, kad abas puses būs pilnībā izteikušās.
2. Komunikācijai piemērotu apstākļu nodrošināšana. Šajā solī svarīgi ir vienoties par piemērotiem apstākļiem, tātad laiku un vietu, kuros saruna netiks traucēta.
3. Sarunas norise. Šajā solī vienojas par sarunas tematu, nepārkāpt iepriekš izvirzītos mērķus, atbalstīt vienu otru un nenoraidīt priekšlikumus, lai saglabātu radušos potenciālu.
4. Vienošanās panākšana. Pēdējā solī jānonāk pie kopīgas vienošanās, kurā abas iesaistītās puses ir ieguvējas.¹⁹

2.2 Konflikta izpratne dramaturģiskā darbā

Dramaturģisks darbs nevar pastāvēt bez konflikta. Tas ir galvenais elements, kas virza sižeta attīstību, bagātina saturu, rosina tēlu pilnveidošanos un piešķir dziļāku smaguma nozīmi jebkurai situācijai.

Dramaturģijā, tāpat kā psiholoģijā, konflikti tiek klasificēti. Tradicionāli pastāv pieci konfliktu veidi:

¹⁷ *Konfliktu cēloņi un risināšanas stratēģijas* (bez datuma) [tiešsaiste]. Uzdevumi.lv [skatīts 2024. gada 8. decembrī] Pieejams: <https://www.uzdevumi.lv/p/socialas-zinibas-un-vesture-skola2030/5-klase/ka-noverst-un-risinat-konfliktus-vieteja-kopiena-66049/re-ab2e16be-6dd9-448d-be69-777314eb2514>

¹⁸ Turpat, 72. lpp.

¹⁹ Margarita, R. (2010). *Konfliktu cēloņi un risināšanas iespējas veselības aprūpes procesā* [tiešsaiste]. Medkursi.lv [skatīts 2024. gada 8. decembrī] Pieejams: <http://www.medkursi.lv/wp-content/uploads/2010/02/konflikti-progr-konfl-veidos.pdf>

1. Iekšējais konflikts – izpaužas morālās dilemmās vai psiholoģiskās cīņās varonim pašam ar sevi.

2. Ārējais konflikts – izpaužas tēla cīņā ar kādu ārēju spēku. Tas var būt cits tēls, sabiedrībā pieņemtas normas vai cīņa ar likteni.

3. Starpgrupu konflikts – izceļas gadījumos, kad vismaz diviem tēliem atšķiras mērķi velmes vai uzskati.

4. Sociālais un kultūras konflikts – tiek attiecināts uz plašākām sabiedrības problēmām kā šķiras, rases vai kultūras normām.

5. Kosmiskais konflikts – izpaužas cīņās ar tādiem nekontrolējamiem spēkiem kā likteni, Dievu vai eksistences likumiem.²⁰

Konfliktus drāmā iespējams iedalīt balstoties uz to, pret ko tiek pretstatīts darba galvenais varonis. Tiek izšķirtas sešas situācijas, kurās varonis tiek nostādīts, no kurām izriet konflikti:

1. Varonis pret sevi – neizpratne par pareizajām izvēlēm, nonākšana pretrunā ar savām rīcībām vai nepieciešamība pieņemt morālus lēmumus.

2. Varonis pret varoni – ja varoņiem veidojas vienādi mērķi ar atšķirīgiem veidiem kā tos sasniegt, ja viņiem ir dažādi mērķi vai, ja viņi traucē viens otram sasniegt savu konkrēto mērķi.

3. Varonis pret dabu – nonākšana pretrunās ar vides saistītiem aspektiem – laikapstākļiem vai dzīvniekiem.

4. Varonis pret pārdabisko – saskarsme ar pārdabiskiem spēkiem kā likteni, Dievu vai reliģiju.

5. Varonis pret tehnoloģijām – ja jaunu tehnoloģiju izstrāde labvēlīgam mērķim, vēlāk tiek vērsta pret pasu izgudrotāju.

6. Varonis pret sabiedrību – ja galvenā varoņa uzskati nonāk pretrunā ar sabiedrību un tās normām vai kultūras tradīcijām. Motivācija šādu konfliktu attīstībai bieži ir vēlme izdzīvot vai tieksme pēc laimes, brīvības, taisnīguma un mīlestības.²¹

PRAKTISKĀ DAĻA

3. Lugu krājuma “Cilvēkspārns” analīze

3.1 “Dramaturgu asociācijas” projekta veikums

Lugas ir pastāvīgs un pilnvērtīgs mākslas darbs. Lai pierādītu, ka oriģināldramaturģija ir būtiska arī Latvijas laikmetīgās kultūras daļa, “Dramaturgu asociācija” 2019. gadā uzsāka projektu “Lugu konkurss - lugu krājums”. Šī projekta mērķis ir veicināt latviešu oriģināldramaturģijas attīstību, radīt konkurētspējīgu dramaturģijas vidi un dot iespēju dažādiem autoriem publicēt savus darbus.

Līdz šim konkursa ietvaros ir tapuši pieci krājumi. Pirmais lugu krājums ar nosaukumu “Cilvēkzvērs” tika izdots 2020. gadā. Esot pirmajam krājumam, konkursa vienīgais kritērijs bija, ka lugām jābūt uzrakstītām pēc 2000 gada. Šim krājumam nebija konkrētas vienojošas tēmas, tāpēc ir uzskatāms par 21. gadsimta lugu pārskatu. Nākamais lugu krājums ar nosaukumu “Cilvēktīkls” tika izdots gadu vēlāk - 2021. gadā. Šis krājums

²⁰ Cash, J. (2024). *Conflict in Drama: 22 Useful Definitions* [tiešsaiste]. thedramateacher.com [skatīts 2024. gada 9. decembrī]. Pieejams: <https://thedramateacher.com/conflict-in-drama/>

²¹ What Is Conflict in Literature? 6 Different Types of Literary Conflict and How to Create Conflict in Writing? (2021) [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 10. decembrī] Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/what-is-conflict-in-literature-6-different-types-of-literary-conflict-and-how-to-create-conflict-in-writing>

sastāv vienīgi no viencēlienu lugām un vadmotīvs ir varoņu centieni, kā nu kurš var, izklūt no visdažādākajiem tīkliem - sarežģītiem apstākļiem un situācijām, kuros viņi iepinušies. 2022. gadā izdots krājums ar nosaukumu “Cilvēkspārns” ir tapis jauniešu auditorijai. Nākamā gada izdotajā krājumā “Cilvēksvelme” vienojošais vadmotīvs ir vārda “mīlestība” visdažādāko nozīmju atklāšana. 2024. gada krājums “Cilvēkslaiks” atklāj cilvēka attiecības ar laiku.

Lugu krājums “Cilvēkspārns” izdots ar konkrētu mērķi - palīdzēt rast atbildes uz savas personības izprašanas jautājumiem un “mācīties par uzticēšanos, sapratni un cerību, lai sakļautie spārni paceltos lidojumā”. Šī krājuma lugās īpaša uzmanība tiek vērsta izjūtām un emocijām, un empātijas nozīmei dialoga veidošanā. Cilvēce var izdzīvot, ja empātija tiek veidota ar dabu un otru cilvēku. Tā attīsta sociālo prasmi - spēju ieraudzīt pretrunu ne tikai sabiedrībā un politikā, bet arī savstarpējās attiecībās. Arī krājuma nosaukums nebūt neatiet no tā aktualitātes, problemātikas un vadmotīva. Nosaukums satur daļu vārda “Cilvēk...” ar konkrētu pamatojumu, ka visi projekta ietvaros izdotie krājumi ir par cilvēku, kur viņš tiek apskatīts no dažādām pusēm, ņemot vērā nebeidzamo daudzveidīgumu. Savukārt otra daļa veidota izrietot no tēmas par pacelšanos “lidojumā”.

3.2 Lugu krājumā “Cilvēkspārns” atainotie konflikti

Katras lugas mērķis ir izglītēt lasītāju par kādu konkrētu problēmu vai tēmu, kas ir aktuāla mūsdienu pasaulē, un vienīgais veids kā to izdarīt ir caur dažādām konfliktu situācijām. Arī lugu krājumā “Cilvēkspārns” katra luga sastāv no vismaz viena konflikta, kura mērķis ir palīdzēt jauniešiem iepazīt un izprast sevi, saskatīt līdzīgo.

Pēc vispārīgās katras lugu krājuma “Cilvēkspārns” lugu analīzes, kas sastāvēja no temata formulējuma, problēmsituācijas formulējuma, tā apraksta un saskatīto konfliktu klasifikāciju un iedalījuma noteikšanas (skatīt 1. pielikumu), darba autore izveidoja konfliktu pārskatu tabulu (skatīt 1. tab.), no kuras var secināt, ka lugu krājumā visretāk atainotie konflikti ir sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar dabu, sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni un sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar tehnoloģijām. Katrs konflikta veids parādās tikai vienā lugā no visām divpadsmit. Pēc šādu rezultātu ieguves var izteikt dažādus secinājumus un pieņēmumus. Darba autore pieņem, ka dramaturģiskos darbos, kuri koncentrējas ap sevis izzināšanas tēmu, kā “Cilvēkspārns”, sociālie un kultūras konflikti nav tik aktuāli, jo tie lielākoties sniedz ieskatu sabiedrībai nozīmīgās problēmās, risinot ētiskus uzdevumus, novirzoties no teksta pamatmērķa.

Savukārt visizplatītākais konflikta veids, ko var secināt no konfliktu pārskatu tabulas, ir iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi. Šis konflikta veids ir sastopams vienpadsmit no divpadsmit lugām, tātad praktiski katrā, kas arī šķiet pamatoti, ņemot vērā lugu krājuma pamatmērķi. Pēc šāda rezultāta var secināt, ka cenšoties rast atbildes uz nepieciešamajiem jautājumiem sevis izprašanai, vislabāk to darīt caur iekšējiem konfliktiem, jo tikai komunikācijā ar sevi cilvēks spēj iziet no komforta zonas, veikt sev netipiskus, bet attīstošus darbus un atklāt savus mērķus, kuri slēpjas aiz bailēm, sekošanas sabiedrībai un plašo izvēlu loka.

	Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.	Starpgrupu konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni.	Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko.	Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību.	Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar dabu.	Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni.	Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni.	Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar tehnoloģijām.
--	--	---	--	---	---	--	--	---

“Kā pavasarī”	X							
“Šūpolēs”	X	X	X					
“Mēness atspulgs”	X			X				
“Ledainās ķēdes”	X		X	X				
“Mums jau nevajag daudz”	X			X	X			
“Zaķpastala”	X			X				
“Laiva pie prezidenta pils”	X			X		X		
“Bērni”		X	X	X				
“Pidžamas stāsts”	X			X			X	
“Meitene un lelle”	X			X			X	X
“Kaķis un pele”	X			X			X	
“Skriesim abi pasauli ķert”	X		X				X	

1. tabula Lugu krājuma “Cilvēkspārns” konfliktu pārskats (autora veidota tabula)

3.3 Lugas “Mums jau nevajag daudz” analīze

Pēc veiktajiem secinājumiem, ka izplatītākais konflikta veids – iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi – atkārtojas vienpadsmit no divpadsmit lugām, darba autorei ir pieejams plašs izvēļu loks konkrētas lugas analīzei. No pieejamiem variantiem analīzei tika izvēlēta luga “Mums jau nevajag daudz”, jo, kaut arī analizēts tiks pēc kritērijiem, kuriem lugas vērtē lugu konkursos jeb objektīvās puses, svarīgs ir arī darba autores subjektīvais viedoklis.

Mūsdienu aktualitāte. “Mums jau nevajag daudz” ir sociālkritiskās ievirzes daudzslāņaina luga, kas ietver dažādas sasāpējušās, aktuālas sabiedrības problēmas, apskatot tās caur dažādiem slāņiem. Virspusējais slānis apskata visvienkāršākās problēmas, kas saprotamas pat lasītājam, kurš nespēj pilnvērtīgi interpretēt tekstus, un šajā lugā virspusējais aprakstītais konflikts ir par atbildības nozīmes neizpratni, īpaši, jauniešu vidū. Mūsdienu jaunieši ir paaudze, kura seko līdzī jaunākajām tendencēm. No vienas puses, tas ir labi, jo tas attīsta jauniešu pielāgošanās spējas, kas var būt kritiskas dzīvē, kurā nekad nekas nevar būt paredzams, tomēr visas pārmaiņas jauniešu vidū parādās tikpat ātri, cik arī pazūd un līdzās tam aiziet arī atbildība. Šajā lugā tas atspoguļots caur Meitenes vienaldzīgo izturēšanos pret savu sunīti Lulu, kuru sākumā viņa tik stipri mīl, bet beigās pamet, piesienot pie parka soliņa. Šī situācija lasītājā raisa spēcīgu līdzpārdzīvojumu, atgādinot par pašsaprotamo – “mēs esam atbildīgi par tiem, kurus pieradinām” Ērika Zirne. Bez tam šajā lugā tiek apskatīta tēma par sabiedrības nežēlīgumu pret klaiņojošiem suņiem, taču tā kā sunīši šai lugā izmantoti tikai, lai lasītājiem vieglinātu satura uztveri, tad to var arī interpretēt kā nežēlīgumu pret uz ielas

dzīvojošiem cilvēkiem, bezdarbniekiem, cittautiešiem, cilvēkiem ar invaliditāti un citiem. Mūsdienās liels loks cilvēku ir kļuvuši ļoti cietsirdīgi, pie kā gribētos vainot tehnoloģijas, kuras ne tikai aizņem lielu daļu ikdienas, bet bieži arī rada nepareizus priekšstatus par citiem, veicinot vienaldzīgumu.

Konflikta uzstādījums, risinājums, nobeigums. Luga izceļ trīs būtiskus konfliktus – sociālo un kultūras, kur varonis konfliktē ar sabiedrību, varoņa iekšējo konfliktu, (kur varonis konfliktē pats ar sevi) un sociālo - kultūras (konfliktu), kur varonis konfliktē ar dabu (skatīt 1. pielikumu). Šie konflikti tiek uzstādīti jau lugas sākumposmā, kad Meitene sāk izteikti vienaldzīgi izturēties pret savu sunīti Lulu, neizrādot nekādu uzmanību vai mīlestību, un beigās pametot viņu piesietu pie parka soliņa. Tā brīža pirmais izrietošais konflikts ir iekšējais konflikts, kas izpaužas Lulas nespējā pieņemt skarbo patiesību (skatīt 2. pielikumu). Būdamā parkā sunīte iegūst draugu, līdzīgā situācijā esošu suni, Džeri, kurš cenšas, neradot pārliekas sāpes, skaidrot Lulai kāda izskatīsies viņas turpmākā dzīve. No tā arī izriet otrais, pret dabu vērsts, un trešais, pret sabiedrību vērsts konflikts, kurā tiek aprakstīta abu suņu izdzīvošana (skatīt 2. pielikumu), uz kuru tiek radīts spiediens no divām dažādām pusēm. Lugas nobeigums atrisina visus konfliktus, jo kāds Puišis apņemas adoptēt abus suņus. Tas izmaina tēlu attiecības un papildus sniedz lasītājam noderīgu atziņu, ka pēc vienas neveiksmes, lai cik tā arī būtu smaga, ne vienmēr sekos arī otra. Lai tiktu uz augšu, sākumā ir jānāk nokrist lejā.

Tēlu sistēma un raksturu izvērsums. Pēc darba autore domām, lugas autors tekstu ir veidojis tā, lai tas pietiekami spēcīgi iedarbotos uz lasītāja iztēli, lai katram rastos savs priekšstats par pilnībā visiem pieciem lugas personāžiem, nesniedzot konkrētus portretiskus raksturojumus. Viņš to nodrošinājis uzstādot katram personāžam specifisku raksturu, kurš viegli nolasās caur tēlu attieksmi, rīcībām un vārdiem. Piemēram, Meitene lugā lieto dažādus anglicismus, kas ļauj saprast, ka viņa ir tipiska jaunieta vecumposmā no 12 līdz 15 gadiem. Autors meitenes dialogos uzsver arī īsu teikumu konstrukcijas un izsaukuma teikumus, pēc kā var spriest, ka meitene ir ar sliktu pacietību un viegli sadusmojama. Tālāk jau seko lasītāja paša iztēle. Darba autorei šādas cilvēciskās kvalitātes asociējas ar personām, kurām ir tumši mati, īss augums un vēlme vienmēr panākt savu. Savukārt sunītei Lulai lugas autors piešķir ļoti daudz vārdu atkārtojumus un jautājuma teikumus, kas tekstā ataino viņas vēlmi darīt visu, ko viņai saka, kā viņai saka un būt paklausīgai. Lulas tekstos bieži lietotas daudzpunktes, kas lasītājam sniedz nepārlicinātības un kautrīguma efektu. Turpmāko lasītājs var spriest pats. Darba autorei Lula asociējas kā mazs, balts sunītis ar brūniem plankumiem, jo tieši tādi šķiet viskautrīgākie. Turpretī Džeris asociējas ar vidēja izmēra pelēkas krāsas suni. Šīs krāsas izvēle ataino Džera raksturu, kurš ir vienaldzīgs, jo arī viņš reiz ir izgājis cauri Lulas sajūtām, bet nu ir pieņēmis savas jaunās dzīves kārtību. Balss tēls lugā izpaužas ļoti negatīvi, caur draudiem un nepieklājīgu ironiju, kas darba autorei atgādina līdzīgu personāžu meitenei, tātad īsa auguma, ar tumšiem matiem, tikai vecāka gadagājuma. Pēdējais lugas personāžs, puišis, caur viņam piešķirto tekstu šķiet ļoti iejūtīgs, sirsnīgs un mierinošs, kas asociējas ar gaišmatainu vidēja auguma zēnu.

Valoda. “Mums jau nevajag daudz”, balstoties uz “1.1 Dramaturģija kā viens no daiļliteratūras veidiem” (skatīt 5. lpp) nodaļu atbilst vienam no dramaturģijas pamata žanriem – drāmai. Lugā caur valodu ļoti labi atklājas varoņu rakstura iezīmes un savstarpējās attiecības. Tekstā caur īsiem izsaukuma teikumiem atklājas varoņa bravūra, caur atkārtotu vārdu konstrukcijām lielākoties atklājas līdzpārdzīvojums, sapratne un paklausība, tomēr parādās arī riebīgums, caur jautājuma teikumiem atklājas neizpratne, caur daudzpunkti – nepārlicinātība, kautrīgums un pauzes sevis mierinājumos, bet iekavās ievietotais teksts skaidro darbības, lai lasītājam palīdzētu precīzāk iztēloties lugas autora iedomāto darbības konkrētās situācijās. Luga koncentrējas uz sociāliem, psiholoģiskiem un sabiedrisko vērtību konfliktiem. Lielākajā daļā daiļliteratūras darbu, spilgtāk nekā citos stilos, atspoguļojas autora

individuālais rakstīšanas stils.²² Lugā “Mums jau nevajag daudz” autors galvenokārt lietojis specifisku leksiku lietojumus (skatīt 2. tab.).²³

Valodas līdzekļi	Piemērs
Sarunvalodas vārdi	Kvekšķis, krancis, draņķis, drusciņ, piesieties, lūrēt u.c.
Sarunvalodas frazēma	Beidz lasīt morāli
Vienkāršrunas stilistiskā forma	tinies
Žargonismi	Izbesījis, nepielec, idiņš u.c.
Izsaukmes vārdi	Re!, Prom!, Piegriezies! u.c.
Retoriski jautājumi	Ko piesējies? Tu kurls esi? u.c.
Svešvārdi	Stupid dog
Slengs	O, mai goš

2. tabula Dažādu valodas līdzekļu lietojums lugā “Mums jau nevajag daudz” (autora veidota tabula)

Dialogs. Dialogs ir tas, kas virza lugas iekšējo darbību, līdz ar to, arī sižetu uz priekšu. Bez tam ir svarīgi, cik plūstoši vai raiti tas notiek. “Mums jau nevajag daudz”, pēc darba autore domām, ir viena no raitākajām lugu krājuma “Cilvēkspārns” lugām, kuras sižetam ir viegli izsekot līdzī, pirmkārt, tā vienkāršības dēļ, otrkārt, dzīvīga dialoga dēļ. Lugas sākums jau ir interesants, jo starp diviem personāžiem, meiteni un Lulu, veidojas vienpusējs konflikts. Sunīte izbauda savu dzīvi, skraida pa parku, rotaļājas un cer, ka saimniece pievienosies, kamēr viņa tai laikā izsaka agresīvas pavēles un aizvainojumus (skatīt 3. tab.).²⁴ Turpmākajās ainās tiek nomainīti personāži, caur kuru dialogiem virzās darbība. Parādās Lulas vienaldzība pret apkārt notiekošo, jo viņa cer uz saimnieces atgriešanos, Balss pavēles, draudi un nīrgāšanās, jo viņa necieš klaiņojošus suņus, bet pozitīvam nobeigumam – Puiša mierinājumi (skatīt 3. tab.).

Darbība	Piemērs
Agresīvas pavēles	Tu mani nesaprati? Ej un dari..., kas tev darāms! Tinies prom!, Lasies! u.c.
Aizvainojumi	Stulbais krancis!, ...stulbā Lula!, Kaut tu pazustu... u.c.
Vienaldzība	Mani neinteresē, kā tevi sauca agrāk, kā sauc tagad., Man vienalga, kur tu būsi. u.c.
Pavēles	Aizveries, nolāpītais kvekšķi!, Pat nemēģini vēl te gaudot! Aizveries, stulbais kranci!, Kvekšķamo ciet!, u.c.
Draudi	Dabūsi ar akmeni pa ribām., ...pats savām rokām tevi nobendēšu! u.c.
Nīrgāšanās	Ha-ha-hā! Tevi noķers un... nopotēs! Ha-hā!
Mierinājumi	Nebaidies, draudziņ!, Es tev nedarīšu pāri., Ne jau visi cilvēki ir slikti, draudziņ. u.c.

3. tabula Dialogu virzošās darbības un to piemēri (autora veidota tabula)

²² *Daiļliteratūras valodas stils* (bez datuma) [tiešsaiste]. Uzdevumi.lv [skatīts 2025. gada 14. martā]. Pieejams: <https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/11-klase/valodas-funkcionalie-stili-8098/re-194f55a0-38e0-4bcd-94ff-53eb20344b44>

²³ *Cilvēkspārns* (2022). Dramaturgu asociācija. Rīga: Rīgas Centrālā bibliotēka 116. – 127. lpp

²⁴ Turpat, 116. – 127. lpp

Dramaturga piedāvātais telpiskais risinājums. Ņemot vērā, ka analizētā luga tika lasīta un iestudējuma tai nav, to, ar fantāzijas palīdzību, ir viegli iedomāties autora sniegtā apraksta dēļ. Autora ieplānotā scenogrāfija ir pavisam vienkārša, jo visas lugas garumā nepieciešams inscenēt tikai vienu telpisku izkārtojumu, kurš pavisam nedaudz mainās dažās ainās, lai liecinātu par gadalaiku maiņu. Scenogrāfijas īstenošanai nepieciešami tikai daži rekvizīti – sols, atkritumu urna, daži krūmi un papildus sīki priekšmeti, aktieru pielietojumam. Pārējo papildinājumu sniedz iecerētie audio ar mašīnas rūkoņu, bremžu kaukošanu, durvju un cilvēku kladzoņu, suņu riešanu un vēja svilpošanu. Šāds uzstādījums ir viegli izpildāms, ja nepieciešams lugu realizēt un viegli iedomājams lasītājam.

Mūsdienās cilvēki ir kļuvuši ļoti cietsirdīgi, kas var būt radies dažādu citu emociju iespaidā – sāpes, bailes, kautrīgums. Luga “Mums jau nevajag daudz” ietver notikumus, kas lasītājā raisa dažādu emociju uzplaukumu un saviļņojumu. Darba autorei, kura ir jūtīga pret apkārtējo pasauli, apzinoties, cik tā var būt nežēlīga, izveidojās liela emocionālā saikne ar šo lugu un tās “ceļojumu”. No priekiem uz neizpratni, sāpēm, bailēm un beigās līdz mierinājumam un priekam, ka viss atrisinājies – tāda emociju plūsma cauri izved šī luga. To pastiprina lugas autora mērķtiecīgi un veiksmīgi izvēlētie varoņi – pamesti dzīvnieki, ar ko sabiedrība bieži sastopas ikdienā uz ielas, taču neviens nekad neaizdomājas par viņu pārdzīvojumiem. Luga sniedz lielisku emocionālu atklāsmi šo dzīvnieku iekšējā pasaulē, iespējams, mainot ikviena lasītāja turpmāko izturēšanos pret suņiem un citiem gan pamestiem, gan mājās dzīvojošiem dzīvniekiem.

Secinājumi

Analizējot 12 lugas no lugu krājuma “Cilvēkspārns”, darba autore secina, ka visizplatītākais izmantotais konflikta veids lugās ir iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.

Apkopojot “Dramaturgu asociācijas” biedru atzinumus, Lugu krājums “Cilvēkspārns” koncentrējas uz palīdzēšanu jauniešiem rast atbildes uz sev aktuāliem jautājumiem sevis izzināšanas procesā. Lugas pamatā vienmēr ir kāds notikums. Sižets kā viens veselums ar negaidītiem pavērsieniem. Luga ir darbība. Tā ir spēle ar emocionālo līdzdalību, kurā lasītājs pats rada varoņu izskatus, vaibstus un kur lasītājam pašam, ar iztēles palīdzību, ir iespēja pārtapt par ikvienu no lugas varoņiem. Mūsdienu autori sniedz iespēju lasītājam to visu realizēt, tai pat laikā, pieturoties pie pamatmērķa – caur iekšējām dilemmām palīdzēt jauniešiem.

Pēc “Mums jau daudz nevajag” lugas analīzes no lugu krājuma “Cilvēkspārns” darba autore secina, ka lugas spēj cilvēkiem dot ieskatu sevī pat caur ikdienišķiem konfliktiem, kuri pievērš uzmanību tēmām, par kurām sabiedrībai un katram indivīdam nāktos pašam aizdomāties, jo, tikai saskatot nepilnības sevī, var sākt kaut ko mainīt.

Dramaturģija ir īpaša ar to, ka vienu un to pašu literāro materiālu izlasot, katrs uztvers citādi. Dažādu skatījumu uz notikumiem, māksliniecisko paņēmieni pielietošanas iespējamība veido lugas kā dramaturģiski literāra darba bagātību un vienreizīgumu. Lugas ir sarežģīti lasāms darbs, kurā nav prozas darbos ierasto aprakstu, tikai nelielas koncentrētas remarkas un visa darbība balstās uz lugas varoņu sarunām – monologiem gan iekšējiem, gan ārējiem un dialogiem.

Pašnovērtējuma portfolio veiktajam projekta darbam

1. Pierādījums

Tika izstrādāts projekts – pētnieciskais darbs, kura temats ir - Konflikti un to risinājums lugu krājumā “Cilvēkspārnis”.

No visām piedāvātajām projektu iespējām – ZPD, SMU, MJD un SB – izvēlējos veidot tieši pētniecisko darbu (pirms tam Zinātniski pētniecisko darbu), jo pēc vidusskolas plānoju turpināt mācības augstskolā, kur būs jāveido daudz līdzīgi, ja ne pat apjomīgāki darbi, kur ļoti noderēs šī projekta darba ietvaros iegūtās zināšanas un apgūtās prasmes.

Sākoties 12. klasei man apgūstamajam mācību saturam pievienojās daži jauni priekšmeti, tostarp psiholoģija, kas ļoti mani ieinteresēja. Uzsākot projekta darbu vēlējos to kaut kā sasaistīt ar psiholoģiju, lai pārliecinātos vai šis priekšmets atbilst tam, ko biju iedomājusies, tādēļ sākotnēji biju iecerējusi veikt pētījumu iekļaujoties šai pašā tēmā (konflikti lugu krājumā “Cilvēkspārnis”), bet citā tematā – Pusaudzū psiholoģiskais portrets lugu krājumā “Cilvēkspārnis”. Šī temata ietvaros es cerēju iegūt iespēju nedaudz vairāk pētīt tieši psiholoģisko pusi, proti, kādu vecumu sevī ietver vārds “pusaudži”, kas tieši ir psiholoģiskais portrets, kāds psiholoģiskais portrets atspoguļo pusaudžus u.c. Tomēr jau ievadā saskāros ar grūtībām, jo pārāk daudz vēlējos koncentrēties uz psiholoģisko pusi, aizmirstot, ka darbu veicu latviešu valodas un literatūras II kursā. Tālāk, cenšoties uzsākt teorētiskās daļas rakstīšanu, kritu izmisumā, jo nespēju atrast, pēc manām domām, nepieciešamo informāciju, nonākot pie secinājuma, ka jāmaina projekta temats uz šī brīža - Konflikti un to risinājums lugu krājumā “Cilvēkspārnis”.

Nomainot tematu, man izdevās darbu izveidot sava padziļinātā kursa ietvaros, joprojām nedaudz analizējot psiholoģiskos aspektus. Manuprāt, man labi izdevās atrast veidu kā loģiski sasaistīt abus priekšmetus, pilnvērtīgi un proporcionāli pētot abus, nevis, piemēram, veidojot darbu psiholoģijā, kur no latviešu valodas un literatūras aspekta parādītos tikai pareizrakstības un interpunkcijas normas.

Lugu krājums “Cilvēkspārnis” kopumā sastāv no 13 lugām, kur 12 ir lugas, kas savu vietu ieguva uzvarot konkursā, taču pēdējā tika iekļauta tāpat vien, kā jauno autoru luga. Ja jāpiemin kādi neizdarītie darbi, tad projekta darba praktiskajā daļā, kurā analizēju konkursā uzvarējušās 12 lugas, manuprāt, varēju arī analīzei pievienot pēdējo lugu, taču izvēlējos to nedarīt.

Vislielākās grūtības darbā sagādāja pati uzsākšana (pirms temata maiņas), kad nespēju atrast nepieciešamo informāciju un iztērēju laiku lasot grāmatas, kuras šķita, ka noderēs, beigās nomainot tematu. Pēc temata maiņas sava veida liekas grūtības sagādāja projekta darba pētāmā jautājuma un mērķa izvirzīšana, jo bija sarežģīti atrast viduspunktu kā savienot ieplānoto psiholoģiskās analīzes pusi ar ieplānoto pētāmo dramaturģisko darbu.

Manuprāt, pēc pētnieciskā darba pabeigšanas manis izvirzītais mērķis tika pilnībā sasniegts. Pētnieciskais darbs sastāv no 27 lappusēm (ieskaitot pielikumus; 17 lappuses neieskaitot pielikumus) un patiesībā šķiet, ka darba mērķis tika sasniegts jau vairākas lappuses ātrāk, tomēr es

vēlējos papildus veikt konkrētas lugas analīzi, jo pašai šķita interesanti un vēlējos palielināt darba apjomu.

2. Darba izstrādes rezultātā es attīstīju šādas caurviju prasmes:

1. Pašvadīta mācīšanās.
2. Sadarbība.
3. Digitālās prasmes.

Darba izstrādes procesā man nācās apzināties savas vēlmes, vajadzības un intereses, proti, kādu es vēlos redzēt pabeigtu savu projekta darbu, kā es redzu, ka es sasniegšu šo mērķi, kādu ieguvumu es saskatu no šī darba. Man nācās mācīties pārvaldīt savas emocijas un neļaut stresam, piemēram, pirms priekšizstāvēšanas vai dažādiem termiņiem, ņemt virsroku. Bija jāmāk samierināties, kad kaut kas novirzījās no plāna un bija nepieciešams veikt izmaiņas. Tāpat nācās apgūt pieņemt dažādus atbildīgus lēmumus, tai skaitā, sava mācīšanās procesa plānošanu un pietiekama laika atvēlētīšanu, prioritāšu izvirzīšanu. Attīstot šīs prasmes es jutu izaugsmi sevī, kas atspoguļojās lielākā vēlmē un motivācijā darīt vairāk. Bez tam darba izstrādes procesā es attīstīju savas sadarbības prasmes. Tas vairāk izpaudās nevis sadarbībā kopīgu mērķu sasniegšanai, bet caur sadarbību ar pareizajiem cilvēkiem, kuriem arī interesē manu mērķu sasniegšana. Procesā sadarbojos ar cilvēkiem, kuriem zināju, ka interesēs, lai es dalos ar sava darba gala rezultātu (mana darba konsultante Biruta Zujāne, kura ir arī pētnieciskā darba ietvaros pētītā lugu krājuma “Cilvēkspārns” līdzdibinātāja un līdzautore), kurā atspoguļosies arī mūsu sadarbība. Lai attīstītu savas sadarbības prasmes man nācās kāpt ārā no savas komforta zonas, jo bija nepieciešams sazināties ar nepazīstamiem cilvēkiem lūdzot palīdzību, nezinādama kādu atbildi sagaidīt. Procesā sazinājos gan ar cilvēkiem, kuri izteicās, ka nevēlas palīdzēt, jo viņi nodarbojas ar nedaudz ko citu, gan ar cilvēkiem, kuri ļoti atturīgi sniedza palīdzību, gan arī ar cilvēkiem, kuri bija ļoti pretimnākoši. Rezultātā es paplašināju savu apkārtējo cilvēku loku ar personām no dažādām sfērām. Tāpat arī darba izstrādes procesā nācās atsaukt atmiņā dažādas digitālās prasmes, piemēram, pareiza satura veidošanu, grafiku jeb attēlu veidošanu u.c., kā arī apgūt daudzas jaunas prasmes, piemēram, pareizu atsauču formatējumu lappušu beigās. Tāpat iepriekš minētā sadarbība atspoguļojas pie digitālajam prasmēm, jo nācās ļoti daudz efektīvi un droši komunicēt ar citiem digitālajā vidē.

3. Projekta darba īstenošanas procesā man visvieglāk padevās, vislabāk izdevās:

1. Strādāt ar dažāda veida avotiem un literatūru, kur lasot materiālus gan latviešu valodā, gan svešvalodā tika iegūta daudzveidīga informācija. Caur šo procesu ne tikai paplašinājās esošo zināšanu apjoms, bet arī tika praktizēta spēja analizēt tekstu, veikt pierakstus un veidot kopsavilkumus.
2. Praktizēt saziņu ar papildus cilvēkiem jeb ārējām personām, meklējot atbildes un palīdzību dažādos jautājumos, izveidojot “kontakts”. Tika praktizēta ne tikai e-pastu rakstīšana, bet arī laicīga atbildēšana, atgriezeniskās saites sniegšana un informēšana par procesa gaitām.
3. Apgūt un izprast pareizu darba struktūru un atbilstošu darba noformējumu, kas darbā pierādās ar pareizu teksta dalījumu rindkopās, ievērotām atkāpēm, pareizo burtu lieluma izmantojumu, fonta izvēli, satura noformējumu u.c lietām.

4. Īstenošanas procesā kā iegūtu jaunu pieredzi varu minēt:

1. Nepieciešamību strādāt ar šāda milzīga apjoma informāciju, kas domāta vienam darbam. Vidusskolas posmā ir nācies ļoti daudz un cītīgi strādāt ar visāda veida informāciju, avotiem un literatūru, taču līdz šim tas nekad nav bijis jādara šādā apjomā viena darba ietvaros. Tādēļ šis bija kaut kas jauns.
2. Liela apjoma pētījuma veidošana. Tāpat kā līdz šim nekad nebija strādāts milzīgiem informācijas apjomiem, tāpat arī šāda liela projekta izstrāde bija jauna pieredze, kura veidošanas procesā tika izjustas dažādas emocijas kā neizpratne, dusmas un nepārliecinātība sevī, tā arī mierinājums no apkārtējiem un gandarījums par katru paveikto soli.
3. Nepieciešamību mācēt veidot sakarus un iegūt informāciju no “ārējiem” cilvēkiem. Šo jau minēju iepriekš, jo skaitās arī kā laba prasme, ko apguvu procesā, taču jāņem vērā, ka ar šo saskāros pirmo reizi. Līdz šim skolas darbi ietvēra pārsvarā individuālo un grupu darbu prasmju attīstību, tomēr, lai projekta darbs būtu pilnvērtīgs, nācās meklēt palīdzību no citiem.

5. Kā nozīmīgākos ieguvumus projekta izstrādes procesā varu minēt:

1. Jaunas pieredzes iegūšanu, kas turpmāk noderēs turpinot mācības augstskolā.
2. Caurviju prasmju attīstīšanu, īpaši, pašvadīto mācīšanos, jo visiem zināms, ka augstskolā, atšķirībā no vidusskolas, lektorus neinteresēs mana un citu attieksme pret studijām, tas būs vienīgi manās rokās darīt visu, lai sasniegtu labākos rezultātus.

6. Projekta izstrādes gaitā sastapos ar izaicinājumiem:

1. Pareizu atsauču noformēšana – šo var minēt kā vienu no grūtībām, jo, kaut arī visa procesa ietvaros pieejamas bija vadlīnijas, kas kalpoja kā palīgmateriāls, kurā varēja atrast informāciju par pareizu atsauču noformēšanu, joprojām bija grūtības, jo darbā saskāros ar nepieciešamību likt atsauces avotiem, kuriem nespēju atrast atbilstošos paraugus.
2. Lugu pārskata veidošana, kas literatūrā ir diezgan grūti izdarāms, jo ir sarežģīti rakstīt vispārīgi un koncentrēti.
3. Interpunkcija un pareizs zinātniskās valodas lietojums, neizteikšanās pārāk vienkārši, parasti vai sarunvalodai raksturīgi.

7. Veidojot līdzīgu projektu nākotnē, ņemšu vērā:

Galvenokārt vērā ņemšu to, cik svarīga ir precīza laika plānošana un termiņu uzstādījums sev, jo tā ir atslēga pilnvērtīgam darbam, lai viss nebūtu sasteigts, izdarīts tikai ķeksīša pēc un lai darbs būtu gatavs labu laiku pirms termiņa, jo, ja rodas nepieciešamība veikt kādas izmaiņas, labojumus, lai tās nav jādara lielā steigā.

Avotu saraksts

1. Benedikts, K. (2023). Drāma [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/4681-drāma>
2. Benedikts, K. (2023). Komēdija [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/3923-komēdija>
3. Benedikts, K. (2023). Traģēdija [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija [skatīts 2024. gada 17. novembrī]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/3916-traģēdija>
4. Cash, J. (2024). Conflict in Drama: 22 Useful Definitions [tiešsaiste]. thedramateacher.com [skatīts 2024. gada 9. decembrī]. Pieejams: <https://thedramateacher.com/conflict-in-drama/>
5. Cilvēkspārns (2022). Dramaturgu asociācija. Rīga: Rīgas Centrālā bibliotēka. 116. – 127. lpp.
6. Cunningham, M. (2023). Guide to writing fiction [tiešsaiste]. End of the game [skatīts 2024. gada 30. novembrī]. Pieejams: <https://endofthegame.net/guide-to-writing-fiction/>
7. Daiļliteratūras valodas stils (bez datuma). [tiešsaiste]. Uzdevumi.lv [skatīts 2025. gada 14. martā]. Pieejams: <https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/11-klase/valodas-funkcionalie-stili-8098/re-194f55a0-38e0-4bcd-94ff-53eb20344b44>
8. Dramaturģija (2024). [tiešsaiste]. Latviešu literārās valodas vārdnīca [skatīts 2024. gada 4. decembrī]. Pieejams: <https://llvv.tezaurs.lv/dramaturģija>
9. Dramaturģija (2024). [tiešsaiste]. Letonika.lv [skatīts 2024. gada 14. novembrī]. Pieejams: <https://www.letonika.lv/literatura/Section.aspx?f=1&id=2189833>
10. Freytag's Pyramid: Definition, Elements, and Example (2023). [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 1. decembrī]. Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/freytags-pyramid>
11. Exploring Non-Linear Narratives in Modern Storytelling (2022). [tiešsaiste]. famouswritingroutines.com [skatīts 2024. gada 8. novembrī]. Pieejams: <https://famouswritingroutines.com/writing-tips/exploring-non-linear-narratives-in-modern-storytelling/>
12. How to Write Three Act Structure (2021). [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 30. novembrī]. Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/how-to-write-three-act-structure>
13. Kas ir konflikti un ka tos risināt? (2022). [tiešsaiste]. Tavaklase.lv [2024. gada 7. decembrī]. Pieejams: <https://www.tavaklase.lv/video/kas-ir-konflikti-un-ka-tos-risinat/>
14. Konfliktu cēloņi un risināšanas stratēģijas (bez datuma). [tiešsaiste]. Uzdevumi.lv [skatīts 2024. gada 8. decembrī]. Pieejams: <https://www.uzdevumi.lv/p/socialas-zinibas-un-vesture-skola2030/5-klase/ka-noverst-un-risinat-konfliktus-vieteja-kopiena-66049/re-ab2e16be-6dd9-448d-be69-777314eb2514>
15. Konflikts (2024). [tiešsaiste]. Latviešu literārās valodas vārdnīca [skatīts 2024. gada 5. decembrī]. Pieejams: <https://llvv.tezaurs.lv/konflikts:1>
16. Margarita, R. (2010). Konfliktregulējošā saskarsme [tiešsaiste]. Medkursi.lv [skatīts 2024. gada 7. decembrī]. Pieejams: <http://www.medkursi.lv/wp-content/uploads/2010/02/saskarsme-konfliki.pdf>
17. Margarita, R. (2010). Konfliktu cēloņi un risināšanas iespējas veselības aprūpes procesā [tiešsaiste]. Medkursi.lv [skatīts 2024. gada 8. decembrī]. Pieejams: <http://www.medkursi.lv/wp-content/uploads/2010/02/konflikti-progr-konfl-veidos.pdf>
18. Mārtiņš, V. (2021). Konflikti un to risināšana [tiešsaiste]. Vecumsnaskerslis.lv [skatīts 2024. gada 7. decembrī]. Pieejams: https://vecumsnaskerslis.lv/sites/default/files/imce/lv/docs/4.modulis/4.modulis_3nodarbiba/03b_Konflikti%20un%20to%20risin%C4%85šana.pdf

19. Psiholoģijas vārdnīca (1999). Breslava G. Redakcijā. Rīga: Rīgas Centrālā bibliotēka. 72. lpp.

20. Spektors, A. (2024). Starpžanrs [tiešsaiste]. Tēzaurs [skatīts 2024. gada 25. novembrī]. Pieejams: <https://tezaurs.lv/starpzanrs>

21. What is Conflict in Literature? 6 Different Types of Literary Conflict and How to Create Conflict in Writing? (2021). [tiešsaiste]. MasterClass [skatīts 2024. gada 10. decembrī]. Pieejams: <https://www.masterclass.com/articles/what-is-conflict-in-literature-6-different-types-of-literary-conflict-and-how-to-create-conflict-in-writing>

Pielikums

1.Pielikums

Lugu pārskati

Lugas nosaukums	Temata formulējums	Problēmsituācija	Problēmsituācijas apraksts	Konflikta veids
“Kā pavasarī”	Nespēja justies pilnvērtīgam bez psiholoģiskās saites ar priekštečiem.	Emīla vēlmes iepazīt ģimenes iepriekšējo paaudzi.	Kādu laiku atpakaļ Emīla tēvam bija izcēlies konflikts ar savu māti Hivaniju. Konflikta dēļ abi nebija kontaktējušies pāris gadus un Hivanija nebija informēta par to, ka viņai ir mazdēls un Emīls par to, ka viņam – vecmāmiņa. Pirmā reize, kad Emīls satiek savu vecmāmiņu ir viņas pašas bērēs. Neskatoties uz to, ka abi vispār nav bijuši pazīstami un Hivanija Emīlam ir kā svešs cilvēks, Emīls jūt tūlītēju saikni, kuru pavada vēlme uzzināt par vecmāmiņu vairāk. Lugā vecmāmiņa pamostas no sava <i>dziļā miega</i> un iepazīstas ar mazdēlu.	1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.
“Šūpolēs”	Vienotība kā ceļvedis uz sapņu piepildīšanu.	Galveno varoņu – Ēvalda, Ralfa, Klaudija, Gusta- iešana cauri pārbaudījumiem savu sapņu un īstās vietas rašanai.	Katrs no lugas galvenajiem varoņiem ir neapmierināts ar kaut ko savu. Ēvalds nespēj piepildīt sapni par muzikanta karjeru, Ralfs neapmierināts, ka viņam neļauj darīt, ko vēlas, Klaudijam nepatīk, ka tiek traucēts viņa miegs un Gusts tēlo bravurīgo, iekuļoties nepatīkšanās. Burve katru no vīriem pārvērš viņiem atbilstošos dzīvniekos un nostāda dažādu pārbaudījumu priekšā, kuru mērķis ir palīdzēt piepildīt varoņu sapņus un atrast savu īsto vietu pasaulē.	1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi. 2. Starpgrupu konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni. 3. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko.
“Mēness atspulgs”	Drosme stāties pretī ierastajam, lai atrastu patieso	Laima ceļš uz sapratni, ka jādzīvo savā pasaulē, ja	Laimis, nepārliecināts, bailīgs, bēdīgs un sabiedrības noniecināts nonāk savā sapnī, kurā risinot domstarpības	1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats

	sevi.	vēlies pietiekami ilgi izvilkt.	starp divām dažādām pasaulēm – sauszemes un ūdens – viņš vēlas atrast atbildes uz to, kas viņš ir. Sapņa beigās Laimis saprot, ka tādu atbildi atrast nav iespējams, tā ir jāatklāj beidzot baidīties un uztraukties par sabiedrības uzskatiem. Viņš saprot, ka ceļš uz sevis atrašanu nebūs viegls un ātrs, bet izdzīvot citos ūdeņos jeb slēpjoties sekojot līdzī sabiedrībā ierastajam, ilgi nevar.	ar sevi. 2. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību.
“Ledainās ķēdes”	Labsirdība kā ierocis mūsdienu ledaino ķēžu atkausēšanai.	Ragana Sērgas, sniegotās skaistules, apņēmība atņemt dzīvību cilvēkiem, būdama mantkārtības dzīta.	Sniegoto lauku mežos pamestos suņukus Līru un Sarku atrod Dita, kura vēlas kļūt par abu jauno saimnieci. Līra uzreiz jūt emocionālu saikni ar meiteni, savukārt Sarkā jau paspējis iemiesoties aukstums un viņš nevēlas meitenei uzticēties, bet dodas līdzās māsas dēļ. Abi suņi uzzina, ka ledusķēžu ragana Sērga vēlas pielikt galu gan Ditai, gan Ditas mātei, saindējot istabas augu. Sarks pārliecinādamies, ka Ditai tomēr var uzticēties, met iestājušos vēsumu pie malas un palīdz māsai atrast veidu kā brīdināt un izglābt Ditu ar māti. Varoņdarbu paveikuši abi suņuki tika pieņemti ģimenē.	1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību. 2. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko. 3. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.
“Mums jau nevajag daudz”	Laiks kā atspulgs cilvēka iekšējai pasaulei.	Atbildības nozīmes neizprašana.	Sunīte Lula, ar kuru sakumā bija tik labi, nu jau meitenei ir apnikusi un, izejot kārtēja pastaigā, meitene piesien viņu pie sola, sakot, lai gaida, kad pārnāks atpakaļ. Dienām ejot Lula tic, ka meitene joprojām atgriezīsies, tomēr Džeris, kurš klaiņo pa ielām jau labu laiku, cenšas iestāstīt, ka saimniece neatgriezīsies. Abiem suņiem nav ko ēst, cilvēki viņus	1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību. 2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē ar sevi. 3. Sociālais un kultūras

			lamā, apmētā ar skārdām, pudelēm, akmeņiem līdz Džeris tiek noķerts, un aizvests prom. Vēlāk kāds puisis iedams pastaigāties ar savu adoptēto suni (Džeri) pamanot Lulu sabēdājas. Viņš pabaro viņu, pakasa vēderiņu un izdomā kļūt par jauno viņas saimnieku, adoptēdams abus draugus kopā. Tad atpakaļ parādās meitene, kura ir noilgojusies un cer, ka, neskatoties uz pagājušo ilgo laiku, Lula viņu joprojām gaidīs, tomēr viņai nākas vilties...	konflikts, kur varonis konfliktē ar dabu.
“Zaķpastala”	Līdzjūtība kā stiprākais ierocis baiļu pārvarēšanā.	Zaķa spēja pārvarēt bailes, sāpes, apkārtējo izsmiekļus, ar mērķi glābt Ilzītes dzīvību.	Pēc tā, kad mašīna notrieca no ceļa zaķīti Zigi, Ilzīte ar savu mammu viņu izglāba un izārstēja. Vēlāk Ilzīte pati saslima. Zigis, būdams ļoti bailīgs, bija apņēmīgs palīdzēt un iegūtu recepti zālēm, kas ārstē cilvēkus. Zāļu recepšu meklēšanas procesā viņš iekļuva dažādās briesmās, citi viņu apsmēja un nespēja saprast pamatojumu viņa vēlmēm un rīcībām, tomēr viņš iemācījās sakopot savus spēkus, apņēmību un tik stipras līdzjūtības dzīts ieguva nepieciešamās receptes. Līdzjūtība bija pārāka par visu.	1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi. 2. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību.
“Laiva pie prezidenta pils”	Mantkārība kā pamats meliem.	Mantkārības spēja likt Felicītai reaģēt vienaldzīgi uz savu melu izraisītajam sekām.	Trīs draugi, Ritvars, Kālis un Felicīta, izklaidējas kā nu var. Felicītai ir plāns apzagt Kāļa vecāku dzīvokli un kādā kopīgā pasēdēšanā to arī realizē. Izradās, Kālis ir adoptēts, un pēc dzīvokļa aplaupīšanas māte nolemj no dēla atteikties. Sarunā ar tēvu Kālis neatklāj, ka Felicīta ir nozagusi mātes naudu un sastāsta tēvam citus melus par māti. Dusmu un	1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību. 2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi. 3. Sociālais un kultūras

			neizpratnes rezultātā tēvs iet pret mātes nostāju, izvēloties neatteikties no Kāļa.	konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni.
“Bērni”	Vecāku mīlestība kā traucēklis laika aptveršanai.	Vecāku nespēja pieņemt divu <i>no dažādam operām nākušu</i> jauniešu mīlestību.	Divi jaunieši, Ingus un Selīna, iemīlējušies un aizbēg no mājām, vēlēdamies pavadīt atlikušo dzīvi kopā. Abi ir naivi, tic, ka apkārtēja pasaule (sabiedrība, cilvēki) ir skaista, labvēlīga un saprotoša. Tomēr tā nav. Kad abu jauniešu vecāki ierodas pakaļ bēgļiem, viņi ieslēdzas istabā un ignorē vecāku lūgumus, raudonas, draudus. Vecākiem katram ir sava pozīcija, jo katrs zina kā savu bērnu audzināt labāk, neņemot vērā, ka jauniešiem tā ir mīlestība, par kuru viņi ir gatavi cīnīties līdz pēdējam elpas vilcienam. Vecāku starpā veidojas konflikti. Pēc laika Ingusa tēvam un Selīnas mātei vienojoties par durvju izlaušanu abu jauniešu vienīgā izeja ir caur logu <i>aizlidot pavasara siltajā gaisā</i> .	1. Starpgrupu konflikts, kur varonis konfliktē ar citiem varoņiem. 2. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību. 3. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko.
“Pidžamas stāsts”	“Cik ļoti vajadzīga mīlestība?” Egīls Šnore	Ģimenē valdošā mikroklimata iespaids uz Sofijas fantāzijas bagātināšanu.	Sofijas mīļākā viendabīgā pidžama viņai kļuvusi par mazu. Vecāki no tās vēlas atbrīvoties, bet meitenei tas ir nopietns pārdzīvojums. Lai saglabātu savu pidžamu meitenei jāatrod tai cits pielietojums. Tā kļūst par putekļu lupatu grāmatām, kuras meitenei ir sadāvinātas kaut arī viņa nespēj tās lasīt. Izmantojot fantāziju un savas mīļotās rotaļlietas par palīgiem, meitene iemācās lasīt.	1. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni. 2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi. 3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību.
“Meitene un lelle”	Tehnoloģijas kā rotaļlietu aizvietotājs.	Tehnoloģiju spēja bērniem atņemt bērniību.	Baiba ir maza meitene ar skārienjūtīgu telefonu un planšeti, kurā pavada visu savu ikdienu. Viņai riebjas	1. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar

			spēlēt ar rotaļlietām, jo šķiet, ka no tām ir izaugusi un sociālo tīklu dzīve viņai interesē vairāk. Kad mamma atņem meitai viedierīci, liekot sašķirot mantas, Baiba izrāda savu neapmierinātību un vēlas aizbēgt no mājām (tomēr to neizdara). Meitenei no dusmām iedarbojas fantāzija un viņa sāk sarunāties ar vienu no rotaļlietām – lelli. Baiba negribīgi sāk pievērst uzmanību lelei un uzzina daudz jauna par savu māti. Beigās izrādās, ka viss bija sapnis un, kaut arī meitene savas rotaļlietas joprojām vēlas atdot dienas centram, viņa ir apzinājusies to vērtību.	citu varoni. 2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē ar sevi. 3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar tehnoloģijām. 4. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību.
“Kaķis un pele”	Dažādība, kas vieno draudzībā.	Spēle par dzīvību un nāvi.	Vēlā vakarā mākslas muzejā kaķis Muzeiko vēlas izpildīt savu pamatuzdevumu – noķert un noēst pa muzeju bēguļojošo, vienīgo atlikušo peli. Kaķis vēlēdamies pamainīt savas medniecības taktikas piedāvā abiem spēlēt spēli, kura beigās noteiks peles likteni - vai tā dzīvos, vai mirs. Spēles azartā Muzeiko saprot, ka kaut arī pēc dabas pieņemtajiem likumiem viņam ir jāienīst pele, viņam patiesībā ar viņu ir interesanti. Neskatoties uz to, ka Mīna brīžiem ir riebīga un bravurīga uz ko kaķis reaģē ar atkārtotu viņas iebiedēšanu, viņš tomēr beigās ar nodomu provocē apsargu, lai tas izmet kaķi uz ielas un viņš varētu turpināt savu draudzību un kopdzīvi ar peli viņas mājās.	1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību. 2. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni. 3. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi.
“Skriesim abi pasauli ķert”	Mikroklimata dažādīgums kā palīgs patieso	Spēja apkārt valdošajā dažādībā atrast	Čāpsis, sēdēdams uz palodzes un kā pārējie dzīvnieki izbaudīdams vasaras lietu,	1. Iekšējais konflikts, kur varonis

	sapņu atšķetināšanā.	savus sapņus, kuriem pieķerties un sekot.	ievelas zilo zvaniņu pļavā – jauno iespēju un sapņu vietā. Tur viņš iepazīstas ar taurenīti, kura ne tikai pastāsta čāpsim par to, ka ar citām taurenītēm viņas priecē koku, realizējot viņa sapni, bet arī paceļ čāpsi lidojumā, ļaujot viņam aptvert, cik pasaule ir plaša un pilna iespēju ārpus kūts. Vēlāk, uzzinot, ka saimnieks svin dzimšanas dienu, draugi izdomā arī savā starpā to darīt un kā pirmo sveikt cūci, uzdāvinot viņam burkā ieslodzītu taurenīti, lai viņa sapņi būtu viņam vienmēr līdzās. Tomēr atsaucoties uz taurenītes lūgumiem cūcis palaiž viņu brīvībā, apzinoties, ka viņa sapņi vienmēr gaidīs kamēr viņš saņemsies pēc tiem tiekies.	konfliktē pats ar sevi. 2. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko. 3. Ārējais konflikts, kur varoņi konfliktē ar citu varoni.
--	----------------------	---	--	--

2. Pielikums

Konfliktu skaidrojumi

“Kā pavasarī”

1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Emīla vēlmes uzzināt vairāk par savu vecmāmiņu, kas tiek darīts izmantojot fantāzijas palīdzību.)

“Šūpolēs”

1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (visu lugu personāžu mokas ar savām iekšējām sajūtām – nožēlu, sāpēm u.c., savu nepiepildīto sapņu dēļ.)
2. Starpgrupu konflikts, kur varoņi konfliktē savā starpā (katra varoņa dusmu, neapmierinātības un pārējo emociju izlikšana uz pārējiem, pamatojoties uz savām problēmām. Ralfa nespēja pieņemt, ka viņš nevar darīt visu, ko vēlas. Klaudija neapmierinātība, ka viņam traucē miegu u.t.t.)
3. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko (visu varoņu nepieciešamība pakļauties burvei, lai atgrieztos pie normālās dzīves.)

“Mēness atspulgs”

1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Laima nespēja pieņemt nekādu pretimnākošo labestību, būdams sliktās domās par sevi, savām spējām un nozīmi.)
2. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (Par spīti Laima būšanai konstantā apsmiešanā, kas pasliktina viņa pašcieņu pret sevi, viņš saprot, ka tikai ejot pretstatā sabiedrībā ierastajam, viņš spēs atrast patieso sevi. Pie tam viņš saprot, ka tas, kādas būs apkārtējo domas par to, nav svarīgi, galvenais ir noietais ceļš. Laimis beidzot apzinās, ka nevar pārāk ilgi dzīvot citu ēnā, jo ilgi tā izdzīvot nevar.)

“Ledainās ķēdes”

1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (visu varoņu nepieciešamība cīnīties pret alkātību, kuru pārstāv Sērga.)
2. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko (gan suņukiem, gan Ditai ar māti jāpiedzīvo konflikts ar ledusķēžu raganu, uz kura ir jautājums par dzīvību vai nāvi.)
3. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Ditas iekšējie konflikti ar sevi par to, vai adoptēt sunīšus, zinādama, ka māte to neatbalstītu. Tāpat iekšējais konflikts skar sunīti Sarku, kura nespēj izlemt vai Ditai var uzticēties.)

“Mums jau nevajag daudz”

1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (Lulas nāksšanās paciest sabiedrības nežēlīgumu pret klaiņojošiem suņiem.)
2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Lulas nespēja noticēt Džera teiktajam, ka saimniece vairs neatgriezīsies, kaut arī tas ir fiziski izjūtams, jo sunīte ir atstata piesieta pie soliņa jau ilgu laiku.)
3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar dabu (Lulas un Džera nepieciešamība izdzīvot dabas apstākļos – lietū, pērkoni, aukstumā un izsalkumā.)

“Zaķpastala”

1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Zaķa nepārlicinātība sevī, savās spējās un pieņemšana, ka apsmiešanas mērķī pret viņu izteiktās lietas ir patiesība.)
2. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (citu dzīvnieku izsmiešana un neizpratne par zaķa mērķiem veido konfliktu starp savu mērķu panākšanu un apkārtējo spiedienu, stereotipiem.)

“Laiva pie prezidenta pils”

1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (Kāļa mātes vēlmes nevis noskaidrot mājās radušos konfliktsituāciju, bet, balstoties uz pieņēmumiem un stereotipiem, sūtīt Kāli atpakaļ uz bērnu namu.)
2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Kāļa šaubas par patiesību, vai Felicita tik tiešām ir tā, kura apzaga viņa māju. Tāpat arī Kāļa sastāstītie meli tēvam par māti, lai atbērtos par atteikšanos no viņa.)
3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni (Felicitas vienpusēji vērtais konflikts pret Kāli, iespējams, skaudības dēļ, kura mazināšanai viņa veic sabiedrībā nepieņemamu rīcību – zādzību. Felicita neizjūt nekādu atbildības sajutu uzzinot, ka Kāli sūtīs atpakaļ viņas rīcības dēļ. Tieši otrādi, uzzinot, viņa izsmej Kāli par to, no kurienes viņš patiesībā nācis.

“Bērni”

1. Starpgrupu konflikts, kur varonis konfliktē ar citiem varoņiem (starpgrupu konflikts, kas izveidojies Kālim un Selīnai ar četrām personām – abu jauniešu vecākiem, kuri nevar pieņemt bērnu mīlestību. Otrs konflikts – vecāku starpā veidojošais konflikts, kur vecāki strīdas par to, ka labāk audzināt bērnus.)
2. Starpgrupu un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (jauniešu ticība un naivums, ka pasaule ir labvēlīga un saprotoša, tomēr viņiem jāaskaras ar vecāku spiedienu, kas liek abiem cīnīties par savu attiecību eksistenci.)
3. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko (gala konflikts uz kā noslēdzas luga, kad abi jaunieši izlec pa logu, paļaujoties Dievam un liktenim.)

“Pidžamas stāsts”

1. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni (Sofijas strīdi ar tēvu par Pidžamas nozīmīgumu, jo meitenes vecāki ir jauni cilvēki, kuri neatbalsta “krāmju” vākšanu un turēšanu mājās, no visa lieka atbrīvojoties. Tāpat rodas konflikts starp abiem vecākiem, par Sofijas mātes jauno “draugu” un tēva attieksmi pret latviešu literatūru.)
2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Sofijas morālie pārdzīvojumi par to, ka pidžama kļuvusi pārāk maza.)
3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (pieaugušo praktiskais skatījums uz pasauli, kuru mazajai Sofijai ir grūti pieņemt, jo tas traucē viņas fantāzijai, kam viņa nespēj pielāgoties. Tāpat Sofijas tēva konflikts ar latviešu literatūru, kuru viņš tik ļoti nespēj ciest. Un Sofijas pieķeršanās pidžamai, kas ir kļuvusi nozīmīga un, iespējams, pat svarīgāka par pašu tēvu, kurš vienmēr atrodas darba izbraukumos un ir kļuvis ļoti skarbs.)

“Meitene un lelle”

1. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni (Baibas konflikts ar māti, kura dēļ viņa ļoti izrunājas un caur darbībām izrāda savu neapmierinātību.)
2. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (Baibas atrašanās iekšējā morālā cīņā starp pieķeršanos savām viedierīcēm un iespēju atklāt prieku, ko var sniegt rotaļlietas un iztēle.)
3. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar tehnoloģijām (tehnoloģijas, kuras izgudrotas, lai palīdzētu sabiedrībai nemanot atņemt Baibai viņas bērību.)
4. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (vecāku attieksme pret savu bērnu audzināšanu – viedierīču pasniegšana bērniem, lai tie “netraucētu”).)

“Kaķis un pele”

1. Sociālais un kultūras konflikts, kur varonis konfliktē ar sabiedrību (konflikts par to, kā divi pretstata dzīvnieki, kuri stereotipiski nekad nevarētu un nedrīkstētu sadzīvot kopā, nolemj kāds tad būs abu liktenis.)
2. Ārējais konflikts, kur varonis konfliktē ar citu varoni (peles konflikts ar kaķi, no kura viņai jāuzmanās, jo neviena Muzeiko darbība nav nolasāma vai sagaidāma.)
3. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (kaķa neapmierinātība ar to, ka viņam jādara tas, kas kaķim pienākas un, ko sargs liek – peles nobeigšana, tikai, lai netiktu padzīts no mājām.)

“Skriesim abi pasauli ķert”

1. Iekšējais konflikts, kur varonis konfliktē pats ar sevi (cūkas sākšana apšaubīt saku ikdienišķo dzīvi kūtī, jo pēc taureņa satikšanas, vēlas meklēt dziļāku jēgu dzīvē, velēdamies apceļot pasauli. Rodas konflikts, jo Čāpsis vēlas pieredzēt vairāk kā tikai būt daļa no ekosistēmas, barības ķēdes.)
2. Kosmiskais konflikts, kur varonis konfliktē ar pārdabisko (konflikts, kuru pavada jautājums, vai varoņiem ir iespējams izbēgt savas dzīves nolemtību, savu vietu barības ķēdē.)
3. Ārējais konflikts, kur varoņi konfliktē ar citu varoni (visu dzīvnieku bailu dzītais konflikts pret sargsuni Taigeru.)

